

Hitzaurrea

Ramón Losada Rodríguez

Ekaia aldizkariak jasangarritasunaren eta erresilientziaren ikuspegitik aztertzen eta azaltzen du eraikuntzaren sektorea, eta, horrela, garapen jasangarrirako helburuetako bat betetzen du (17. GJH), garapen jasangarrirako aliantza globala sustatzeko beharra azpimarratzen duena.

Eraikuntza, adiera teknologiko eta ekonomikotik planteatua, arkitektoari eta hirigintzari lotutako ekoizpen-sistema bat da. Zientzia horiek, tradizionalak, bi alderdi daukate, artistikoa eta teknikoa, eta gaur egun ezin dituzte ingurumen-, gizarte- eta ekonomia-gaiak alde batera utzi. Arkitekturaren helburua eraikinaren diseinua sortzea eta garatzea da, eta espazio artifizialak sortzeko aukera ematen du, ingurune kontrolatu batekin, giza beharrian indibidualak eta kolektiboak asetzen dituzten jarduerak hartzeko. Eraikin horiek eta beraien instalazioak gauzatzeko, beharrezkoa da gure planeta osatzen duten espazioan kokatzea. Horrek eraikuntzarekin eta hirigintzarekin lotzen du arkitektura. Hirigintzak hiri- eta lurralde-antolamendua arautzen du, eta hiria osatzen duen fenomeno antropomorfitikoa sortzen du. Garapen horien garrantziaz eta planetan sortzen duten eraginaz jabetzeko, nahikoa da gogoratzea 2050erako munduko biztanleria % 22 areagotuko dela, 9.700 milioi pertsonara iritsiz. Horrek esan nahi du 2.500 milioi gizaki hiri-inguruneetan biziko direla. Pertsona horiek bizi-baldintza hobekak eskatuko dituzte, eta horiek eraikuntza arrazionalago eta eraginkorrago baten bidez baino ezin izango dira erdietsi arlo ekonomikoan, gizartean eta ingurumenean, gobernantza egokiarekin. Planetaren gaineko inpaktuaren garrantziaren erakusle da hiri-jarduerak sortzen duena, gaur egun urtero erauzitako baliabide naturalen % 50 (40.000 milioi tona) eraikinak eta azpiegiturak eraikitzeko erabiltzen baita.

Ezaguna da eraikuntzaren sektoreak duen garrantzi ekonomikoa. Sektore hori eta bere baitan hartzen eta eragiten dituen azpisektore ugariak dira, bestalde, ingurumen-inpaktu handiena dutenetakoak. Eraikinek baliabide naturalen % 20 eta % 50 bitartean kontsumitzen dute, eta, azpiegiturakin batera, isuriak eta kutsadura areagotzen dituzte eraikuntza-prozesuan, haien bizitza baliagarrian zehar, bizitza baliagarri hori amaitutakoan eta eraikina eraistean. Ikuspegi hori are larriagoa da, kontuan hartzen badugu pertsonen % 80 hiriguneetan bizi direla, eta, haien bizigarritasunarekin batera, kokalekuak ere eragin handia duela lurraldean.

Deskribatutako panoramak agerian uzten digu erronka horiei aurre egiteko unea dela, baliabide naturalen eta energiaren kontsumo arduratsua ahalbidetuko duten irtenbideen bidez, eraikuntza jasangarri eta erresilientearen planteamenduekin hasita. Jasangarritasunaren atributua eta ingurumen-alderdiekin duen lotura direla bide, eutsi egiten zaio giza jardueren eta ingurunearen arteko orekari. Horrela, ahalbidetu egiten da eraikuntza-jarduera jasangarria ingurunearekiko edo espazioarekiko elkarrekintzarekin lotutako sistema izatea, jasan egiten baitu haren xedea; hau da, eraikina eta azpiegiturak. Sistemaren jasangarritasuna eragin negatiboen (inpaktuen) aurrean orekara egokitzeko duen ahalmenaren arabera izango da; beraz, erresilientziaren arabera. Ondorioz, jasangarritasuna eta erresilientzia kontzeptuak elkarren osagarri dira; ingurumenari dagokionez, lehenengoak ingurunearen gaineko inpaktu negatiboak saihesten, arintzen edo konpentsatzen ditu; bigarrenak, berriz, inguruneak alderdi horiek gainditzeko duen ahalmena adierazten du. Jasangarritasunak saihestu egiten du klima-aldaketa, eta erresilientzia egokitu egiten da horretara. Horrela planteatuta, ez da gai teoriko bat, apustu global eta kolektibo bat baizik, oparotasun ekonomikoko, gizarte-finkapeneko eta ingurumen-izaerako helburuak partekatzen dituen, planeta seguru bat lortze aldera.

Ingurumenarekiko sentsibilitatea ez da beti giza jardueran gaur egun bezalako kezka-mailarekin agertu. Industria Iraultzaz geroztik, planetaren noraeza zela eta, iragan mendeko 70eko hamarkadaren hasieran, gertaera historiko hartatik sortutako gizarte industrialaren ingurumenean eragiten ari zen ondorioak detektatzen hasi ziren. Orduantxe hasi ziren planteatzen ingurumenari buruzko lehen hausnarketak eta eskura dauden baliabideak zaintzeko beharra. Erromako Klubaren txostenak (1971) mundu-mailako hazkunde ekonomikoaren mugak ezartzeko beharra planteatu zuen. *Oihartzun-garapena* bezalako terminoak sortu ziren, kontzientzia sozialean eta, batez ere, ekonomia konbentzionalean mamitu ez zirenak. Petrolioaren krisia (1973) izan zen energia aurrezteko beharra eta *erabili eta botatzearen gizartea* deiturikoaren aurkako kritikak plantearazi zituen. Eraikuntzaren ikuspegitik, eraikinetan isolamendu termikoak jartzeko eta energia aurrezteko beharra sustatu ziren, eta horri buruzko lehen arau-erregulazioak sortu ziren.

XX. mendeko 80ko hamarkadan agertu zen *garapen jasangarri* kontzeptua, Nazio Batuen esparruan; zehazki, Brundtland txostenarekin (*Gure etorkizun komuna*, 1987). Txosten horretan, *jasangarritasun* terminoa sortu zen, eta agerian utzi zuen gizadia ingurumena suntsitzen eta herritarrek pobrezia handiagoaren eta zaurgarritasunaren mende jartzen ari zela.

1990eko hamarkadatik aurrera (Rio de Janeiroko Lurraren Goi-bilera, 1992), eta gaur egungo mendearen hasieran, ikerketak egin dira energia alternatiboen erabilerari, material berriei eta energia-efizientzia handitzeko beharrari buruz, araudi espezifiko bat eta hainbat dokumentu sortuz, hala nola Aalborgeko Gutuna (1994), Hiri eta Herri Jasangarrien Europako Konferentziaren emaitza, bai eta Kyotoko Protokolo ezaguna ere, 1997ko Hitzarmena edo Aldaketari buruzkoa.

Gaur egun, Administrazioak —bere jarduera-esparru guztietan— eta erakunde pribatu askok babesten dituzte jasangarritasuna eta garapen jasangarria, eta hori hainbat dokumentutan islatzen da, hala nola 2030 Agendan eta 2050 Agendan, Nazio Batuek sustatuak, Garapen Jasangarriko EBren Estrategian, edota Berreskuratzeko Europako Funtsetan, ingurumen-kudeaketaren errentagarritasunera bideratuta, hazkunde ekonomikoarekin konbinatuta, gizarte-aurrerapena eta ingurumena bultzatzeko. Beraz, gizarte-politikak ekonomia suspertuko duen estrategia bat eta ingururako aldi berean eraginkorra eta ekonomikoa izango den ingurumen-politika bat.

Eraikuntza jasangarriaren erronkari aurre egitea ez da lan erraza. Beharrezkoa da eraikuntza-prozesuetan parte hartzen duten eragile adierazgarriak kontzientziaztea, jasangarritasuna guztion kontua baita. Eraikuntza jasangarri eta erresilientean zuzenean inplikaturako eragiletzat jotzen ditugu eragindako Administrazio publikoak eta Gobernuz kanpoko erakundeak, energia-hornitzaileak, higiezinaren sustatzaileak eta eraikitzaileak, sektoreko profesionalak eta ingeniari-taldeen enpresak, materialen eta instalazio-sistemen fabrikatzaileak eta instalatzaileak, higiezinaren eta eraikuntzaren sustapenen kudeatzaileak (kalitatea, segurtasuna, hondakinak), eta eraikinaren erabiltzaileen eta azpiegituren sortzaileak eta ustiatzaileak. Zeharka, jasangarritasun preziaz horren eragile gisa sartu beharko genituzke prestakuntzaren gaineko ardura duten erakundeak, hala nola unibertsitatea. Garapen jasangarriaren prozesuan parte hartzen duten eragileak irizpide eta teknologia berriez (filosofia, metodoa eta jarrera) jabetzen direnean bakarrik aldatu ahal izango da behin betiko Eraikuntzaren sektoreko jarduera-eredua. Ale berezi honekin, unibertsitateak bere ezagutzak eta gogoetak argitaratu nahi ditu, ingurumen-ongizatea lortzeko eta bermatzeko. Horrela, balio ekologikoen dibulgazioa sustatzen da, eta ikerketa-lanetik (I+G+B) sortutako ezagutzak partekatzen dira. Bizi garen hiri-ingurunea hobetzeko zuzeneko ekarpena da, baita irakaskuntzan transmititu beharreko ezagutzen eta jarreraren multzo bat ere.

